

OBSAH

Předmluva	15
Osud průmyslových škodlivin v organismu (Z. Bardoděj)	17
Vstup látek do organismu	17
Pohyb látek v těle	19
Přeměna látek v těle	19
Vylučování z těla	23
Exposiční testy	25
Závěry	26
Literatura	27
Exposiční testy založené na stanovení cizorodých látek v biologických tekutinách (V. Šedivec)	30
Teoretické aspekty	30
Vzorky biologických tekutin a doba jejich odběru	34
Technika odběru vzorků	35
Způsoby vyjadřování výsledků vyšetření biologických tekutin	36
Odvozování závislosti mezi úrovní expozice a hladinou cizorodé látky v biologických tekutinách	40
Normální hladina „cizorodé“ látky	41
Biologické limity	43
Význam exposičních testů	44
Literatura	44
Exposiční testy založené na stanovení cizorodých látek ve vydechovaném vzduchu (V. Šedivec)	46
Teoretické aspekty	46
Doba odběru vzorků	49
Druhy vzorků vydechovaného vzduchu	51
Technika odběru vzorků	51
Analytické metody	54
Interpretace výsledků	56
Sestrojování diagramů	56
Údaje literatury	57
Faktory, které mohou ovlivňovat výsledky testů	60
Možnosti praktického využití	60

Literatura	61
Anilin	64
Toxikologicko-hygienická charakteristika (<i>J. Teisinger</i>)	64
Působení. Metabolismus	64
Význam stanovení p-aminofenolu v moči	64
Význam stanovení methemoglobinu a sulfhemoglobinu	65
Analytické metody (<i>S. Škramovský</i>)	66
Stanovení p-aminofenolu	66
Literatura	67
Arsen	68
Toxikologicko-hygienická charakteristika (<i>J. Teisinger</i>)	68
Působení. Metabolismus	68
Význam stanovení v krvi, v moči a ve vlasech	68
Analytické metody (<i>V. Šedivec</i>)	69
Fotometrické stanovení:	69
Metoda s diethylthiokarbaminanem stříbrným	69
Metoda molybdenové modři	75
Jiné metody	77
Literatura	78
Benzen	80
Toxikologicko-hygienická charakteristika (<i>J. Teisinger</i>)	80
Působení. Metabolismus	80
Význam stanovení benzenu v krvi, v moči, ve vydechovaném vzduchu a v orgánech	80
Význam stanovení fenolu v krvi a v moči	81
Síranový test	84
Analytické metody	84
Stanovení benzenu v krvi — metoda polarografická (<i>Z. Bardoděj</i>)	84
Stanovení benzenu v krvi — metoda plynové chromatografie (<i>V. Šedivec</i>)	86
Stanovení fenolu v moči — metoda fotometrická (<i>Z. Bardoděj</i>)	88
Stanovení fenolu v moči — metoda plynové chromatografie (<i>V. Šedivec</i>)	90
Literatura	94
Beryllium	97
Toxikologicko-hygienická charakteristika (<i>J. Teisinger</i>)	97
Působení. Metabolismus	97
Význam stanovení v moči a ve tkáních	97
Analytické metody (<i>S. Škramovský</i>)	98
Fotometrické stanovení beryllia	98

Jiné metody	100
Literatura	100
Ethanol	101
Toxikologicko-hygienická charakteristika (<i>J. Teisinger</i>)	101
Působení. Metabolismus	101
Význam stanovení v krvi a ve vydechaném vzduchu	101
Analytické metody (<i>V. Šedivec</i>)	102
Stanovení v krvi a v moči:	102
Metoda Widmarkova	102
Metoda plynové chromatografie	105
Literatura	109
Dinitrobenzen viz Nitrobenzen	110
Ethylbenzen	111
Toxikologicko-hygienická charakteristika (<i>J. Teisinger</i>)	111
Působení. Metabolismus	111
Význam stanovení kyseliny mandlové v moči	111
Analytické metody a literatura viz Styren	111
Ethylenglykoldinitrát a nitroglycerin	112
Toxikologicko-hygienická charakteristika (<i>J. Teisinger</i>)	112
Působení. Metabolismus	112
Význam stanovení dusičnanů v moči	112
Analytické metody (<i>Z. Bardoděj</i>)	113
Stanovení dusičnanů v moči podle Vašáka	113
Literatura	114
Fenol	115
Toxikologicko-hygienická charakteristika (<i>A. David</i>)	115
Působení. Metabolismus	115
Význam stanovení fenolu v moči	115
Analytické metody viz Benzen	116
Literatura	116
Fluor	118
Toxikologicko-hygienická charakteristika (<i>A. David</i>)	118
Působení. Metabolismus	118
Význam stanovení fluoru	119
Analytické metody (<i>Z. Bardoděj</i>)	121
Stanovení fluoridů v moči iontovou selektivní elektrodou	121
Fotometrické stanovení fluoridů v moči podle Pantůčka	123
Literatura	124
Fural	127
Toxikologicko-hygienická charakteristika (<i>V. Šedivec</i>)	127

Působení. Metabolismus	127
Význam stanovení metabolitů v moči	127
Analytické metody (V. Šedivec)	130
Stanovení furoylglycinu v moči — metoda spektrální absorpce v UV oblasti.	130
Stanovení „celkové kyseliny pyroslizové“ — metoda plynové chromatografie	131
Jiné metody	132
Literatura	133
Chrom	134
Toxikologicko-hygienická charakteristika (A. David)	134
Působení. Metabolismus	134
Význam stanovení chromu v biologickém materiálu	135
Analytické metody (S. Škramovský)	136
Polarografická metoda	136
Jiné metody	138
Literatura	139
Kadmium	141
Toxikologicko-hygienická charakteristika (A. David)	141
Působení. Metabolismus	141
Význam stanovení kadmia v krvi a v moči	142
Proteinurie	143
Analytické metody (S. Škramovský)	144
Metoda dithizonová v modifikaci Buchalové	144
Jiné metody	147
Literatura	147
Kysličník uhelnatý	151
Toxikologicko-hygienická charakteristika (A. David)	151
Působení. Metabolismus	151
Význam stanovení karbonylhemoglobinu	154
Analytické metody (Z. Bardoděj)	155
Stanovení karbonylhemoglobinu podle Heilmeyera	157
Stanovení karbonylhemoglobinu podle Buchwalda	157
Stanovení kysličníku uhelnatého v krvi podle Berky	159
Stanovení karbonylhemoglobinu Wolfovou metodou	161
Stanovení kysličníku uhelnatého v alveolárním vzduchu	163
Literatura	164
Mangan	167
Toxikologicko-hygienická charakteristika (J. Teisinger)	167
Působení. Metabolismus	167
Význam stanovení v biologickém materiálu	167

Analytické metody (V. Šedivec)	168
Fotometrické stanovení jako manganistan	168
Fotometrické stanovení na základě barevné reakce s formal- doximem	171
Jiné metody	173
Literatura	174
Methanol	176
Toxikologicko-hygienická charakteristika (J. Teisinger)	176
Působení. Metabolismus	176
Význam stanovení methanolu v krvi a v moči	176
Význam stanovení kyseliny mravenčí v moči.	177
Analytické metody (V. Šedivec)	177
Stanovení methanolu v krvi a v moči — metoda fotometrická s kyselinou chromotropovou	177
Stanovení methanolu v krvi a v moči — metoda plynové chro- matografie.	180
Stanovení kyseliny mravenčí v moči — metoda plynové chro- matografie.	181
Jiné metody	184
Literatura	185
Methylchlorid	188
Toxikologicko-hygienická charakteristika (J. Teisinger)	188
Působení. Metabolismus	188
Analytické metody viz Methylchloroform	188
Literatura	189
Methylenchlorid	190
Toxikologicko-hygienická charakteristika (J. Teisinger)	190
Působení. Metabolismus	190
Význam stanovení methylenchloridu	190
Význam stanovení karboxyhemoglobinu	191
Analytické metody viz Methylchloroform	191
Literatura	191
Methylchloroform	192
Toxikologicko-hygienická charakteristika (J. Teisinger)	192
Působení. Metabolismus	192
Význam stanovení methylchloroformu ve vydechovaném vzdu- chu a metabolitů v moči	192
Analytické metody pro stanovení methylchloridu, methylenchlo- ridu a methylchloroformu (V. Šedivec).	193
Literatura	193

Nitrobenzen a dinitrobenzen	194
Toxikologicko-hygienická charakteristika (<i>J. Teisinger</i>)	194
Působení. Metabolismus	194
Význam stanovení nitrobenzenu	194
Význam stanovení metabolitů	194
Analytické metody (<i>S. Škramovský</i>)	195
Stanovení nitrobenzenu v krvi polarografickou metodou podle Teisingera	196
Stanovení p-nitrofenolu v moči	197
Spektrofotometrické stanovení hemoglobinu a sulfhemoglobinu (<i>Z. Bardoděj</i>)	199
Literatura	201
Nitroglycerin viz Ethylenglykoldinitrát	202
Olovo	203
Toxikologicko-hygienická charakteristika (<i>J. Teisinger</i>)	203
Působení. Metabolismus	203
Hladina olova v krvi	203
Význam stanovení olova v moči	204
Mobilisace olova pomocí CaNa_2EDTA	204
Olovo ve stolici	206
Olovo ve vlasech	206
Význam stanovení koproporfyriu v moči	207
Význam určení delta-aminolevulové kyseliny v moči	207
Význam stanovení dehydratasy kyseliny delta-aminolevulové	208
Význam určení volného protoporfyriu v červených krvinkách	208
Význam stanovení aminoacetonu a kyseliny hydroxy-indol- octové	209
Analytické metody (<i>V. Šedivec</i>)	209
Stanovení olova v krvi a v moči:	209
Metoda dithizonová	209
Metoda polarografická	217
a) krev	218
b) moč	220
Metoda atomové absorpční spektrometrie	222
a) analýza krve	222
b) analýza moči	225
Stanovení kyseliny delta-aminolevulové v moči (<i>Z. Bardoděj</i>)	227
Stanovení koproporfyriu v moči (<i>Z. Bardoděj</i>)	230
A. Semikvantitativní fluorimetrická metoda podle Hosch- ka	231
B. Metoda spektrofotometrická	232
Stanovení volného erythrocytárního protoporfyriu IX	233

Stanovení aktivity dehydratasy kyseliny delta-aminolevulové v krvi	234
Jiné metody	236
Literatura	237
Organofosfáty	245
Toxikologicko-hygienická charakteristika (<i>A. David</i>)	245
Působení. Metabolismus	245
Význam stanovení aktivity cholinesterasy v krvi	246
Význam stanovení metabolitů v moči	247
Analytické metody (<i>S. Škramovský</i>)	248
Stanovení p-nitro-m-kresolu	248
pH-metrické stanovení aktivity cholinesterasy	250
Fotometrické stanovení cholinesterasy	251
Literatura	253
Pentachlorfenol	256
Toxikologicko-hygienická charakteristika (<i>A. David</i>)	256
Působení. Metabolismus	256
Význam stanovení pentachlorfenolu	256
Analytická metoda (<i>Z. Bardoděj</i>)	256
Spektrofotometrické stanovení pentachlorfenolu	257
Literatura	258
Rtuť	259
Toxikologicko-hygienická charakteristika (<i>A. David</i>)	259
Působení. Metabolismus	259
Význam stanovení kovové rtuti a anorganických sloučenin rtuti	261
Analytické metody (<i>Z. Bardoděj</i>)	264
Stanovení rtuti v moči studenou atomovou absorpční spektro-	
fotometrií podle Gage a Warrenové	265
Stanovení rtuti v moči spektrofotometricky dithizonem podle	
Houškové	267
Stanovení celkové rtuti, rtuťnatých a methylrtuťnatých solí	
v krvi studenou atomovou absorpční spektrofotometrií. . .	269
Literatura	272
Sírouhlik	278
Toxikologicko-hygienická charakteristika (<i>J. Teisinger</i>)	278
Působení. Metabolismus	278
Význam stanovení sírouhliku v krvi, v moči a v dechu. . . .	278
Význam jodazidového testu	279
Význam stanovení kyseliny pyridoxinové a xanthurenové . .	279
Analytické metody (<i>V. Šedivec</i>)	280
Fotometrické stanovení sírouhliku v krvi a v moči	280

Jodazidový test	282
Stanovení kyseliny 4-pyridoxinové v moči metodou spektrofluorimetrickou	285
Stanovení kyseliny xanthurenové v moči metodou fotometrickou	286
Jiné metody	287
Literatura	288
Styren	291
Toxikologicko-hygienická charakteristika (<i>J. Teisinger</i>)	291
Působení. Metabolismus	291
Význam stanovení metabolitů styrenu v moči	291
Analytické metody (<i>Z. Bardoděj</i>)	292
Fotometrické stanovení kyseliny mandlové v moči	293
Polarografické stanovení kyseliny mandlové v moči	294
Polarografické stanovení kyseliny fenylglyoxylové v moči	295
Stanovení kyseliny mandlové a fenylglyoxylové v moči — metoda plynové chromatografie (<i>V. Šedivec</i>)	295
Jiné metody	297
Literatura	297
Tetrachlorethylen	300
Toxikologicko-hygienická charakteristika (<i>A. David</i>)	300
Působení. Metabolismus	300
Význam stanovení tetrachlorethylenu a jeho metabolitů	300
Analytické metody viz Trichlorethylen	301
Literatura	301
Thallium	303
Toxikologicko-hygienická charakteristika (<i>J. Teisinger</i>)	303
Působení. Metabolismus	303
Význam stanovení v krvi a v moči	303
Analytické metody (<i>S. Škramovský</i>)	303
Polarografická metoda	304
Fotometrická metoda	305
Jiné metody	306
Literatura	306
Toluen	308
Toxikologicko-hygienická charakteristika (<i>J. Teisinger</i>)	308
Působení. Metabolismus	308
Význam stanovení toluenu v biologickém materiálu	308
Význam stanovení metabolitů v moči	308
Analytické metody (<i>V. Šedivec</i>)	310
Stanovení toluenu v krvi	310

Stanovení kyseliny hippurové v moči — metoda fotometrická	310
A. Reakce s p-dimethylaminobenzaldehydem	312
B. Reakce s benzensulfonylchloridem	313
Stanovení kyseliny hippurové v moči — metoda spektrální absorpce v UV oblasti	314
Stanovení kyseliny hippurové v moči — metoda plynové chromatografie	315
Stanovení „celkové kyseliny benzoové“ — metoda plynové chromatografie	320
Jiné metody	321
Literatura	321
Trichlorethylen	325
Toxikologicko-hygienická charakteristika (<i>A. David</i>)	325
Působení. Metabolismus	325
Význam stanovení trichlorethylenu a jeho metabolitů	326
Analytické metody	329
Stanovení trichlorethanolu a kyseliny trichloroctové v moči Fujiwarovou reakcí (<i>Z. Bardoděj</i>)	329
Stanovení trichlorethanolu a kyseliny trichloroctové v krvi — metoda plynové chromatografie (<i>V. Šedivec</i>)	332
Stanovení celkového trichlorethanolu v moči — metoda plynové chromatografie (<i>V. Šedivec</i>)	334
Stanovení kyseliny trichloroctové v moči — metoda plynové chromatografie (<i>V. Šedivec</i>)	337
Jiné metody	338
Literatura	338
Trinitrotoluen	343
Toxikologicko-hygienická charakteristika (<i>J. Teisinger</i>)	343
Působení. Metabolismus	343
Význam stanovení metabolitů v moči	343
Analytické metody (<i>S. Škramovský</i>)	344
Polarografická metoda	344
Websterova reakce	345
Literatura	345
Vanad	347
Toxikologicko-hygienická charakteristika (<i>A. David</i>)	347
Působení. Metabolismus	347
Význam stanovení v biologickém materiálu	347
Analytické metody (<i>V. Šedivec</i>)	348
Stanovení vanadu v krvi, v moči a ve stolici — metoda fotometrická	348

Polokvantitativní stanovení v moči na základě katalytického účinku	352
Jiné metody	354
Literatura	355
Xyleny	357
Toxikologicko-hygienická charakteristika (<i>J. Teisinger</i>)	357
Působení. Metabolismus	357
Význam stanovení metabolitů v moči	357
Analytické metody (<i>V. Šedivec</i>)	359
Stanovení xylenů v krvi — metoda plynové chromatografie	359
Stanovení „celkových toluylových kyselin“ v moči — metoda plynové chromatografie	359
Jiné metody	363
Literatura	363
Zinek	365
Toxikologicko-hygienická charakteristika (<i>A. David</i>)	365
Působení. Metabolismus	365
Význam stanovení zinku	365
Analytické metody (<i>Z. Bardoděj</i>)	366
Stanovení zinku v moči atomovou absorpční spektrofotometrií	366
Literatura	366